

Stockholm 2016-02-22

Näringsdepartementet
n.registrator@regeringskansliet.se
maria.edlund@regeringskansliet.se

Synpunkter på Bostäder att bo kvar i (SOU 2015:85)

N2015/06917/PUB

Lika Unika är remissinstans för rubricerat förslag. Neuroförbundet är ett av Lika Unikas medlemsförbund och väljer att lämna synpunkter på förslaget. Vi är en rikstäckande organisation av och för personer med neurologiska diagnoser. Dessa diagnoser kan leda till nedsatt rörelseförmåga men också kognitiva svårigheter, extrem känslighet, inkontinens med mera som i sin tur kan leda till behov av tillgängliga och användbara bostäder och boendemiljöer. Funktionsnedsättningarna påverkar inte bara individen själv utan kan också påverka närståendes och andras situation.

Inledning

I Sverige lever mer än en halv miljon personer med allvarliga neurologiska sjukdomstillstånd och skador. Flera neurologiska diagnoser är vanligast bland äldre som polyneuropati, Parkinsons sjukdom och stroke. Modern sjukvård innebär samtidigt att personer med neurologiska sjukdomar och skador som debuterat tidigt i livet, idag kan räkna med att leva ett långt liv precis som andra, exempelvis personer med ryggmärgsskador och ms.

De frågor som behandlas i betänkandet är dubbelt angelägna för Neuroförbundets målgrupp. Tillgängliga och användbara bostäder och boendemiljöer är en grundläggande angelägenhet oavsett ålder. Att åldras med funktionsnedsättning och villkoren för äldre med funktionsnedsättning är samtidigt en växande fråga som behöver uppmärksammas mer än vad som sker idag.

Äldres bostadsbehov upplevs inte som akut eftersom de redan bor någonstans. På samma sätt är det med bostadssituationen för personer med funktionsnedsättning. De bor någonstans men inte självklart i en ändamålsenlig bostad och saknar dessutom ofta möjligheter att flytta då behov och preferenser ändras, såsom andra gör.

Neuroförbundet stödjer sig på FN:s konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning och dess principer om delaktighet, självbestämmande och jämlikhet samt FN:s slutsatser avseende Sveriges rapport. Genom att ratificera FN-konventionen har Sverige förbundit sig att följa konventionens intentioner. Detta innebär bland annat att villkoren i landet inte får försämrade i förhållande till 2008 då konventionen ratificerades. Neuroförbundet ser med oro på vad som hänt efter 2008. De senaste åren har kraven på tillgänglighet och användbarhet urholkats; vindsinredningar utan åtkomst med hiss, förbud mot kommunala särkrav, påskyndande av besluts- och byggprocess vilket kan vara menligt för medborgarinflytandet, minskade ytkrav och högre tillåten bullernivå för små bostäder och nu bostäder för nyanlända utan krav på hiss, listan kan göras längre.

Neuroförbundets utgångspunkt är att det inte behövs fler otillgängliga bostäder!

Allmänt om betänkandet

Utredaren är medveten om att det finns många yngre som har motsvarande behov av tillgänglighet och användbarhet som utredningens målgrupp, det vill säga äldre människor, och menar att det är angeläget att frågorna om tillgängliga och användbara bostäder kommer mera i fokus är idag. Det betyder exempelvis att bostadspolitiken måste genomsyras av ett intresse för tillgänglighetsfrågor.

Utredningen föreslår åtgärder för att förbättra tillgängligheten i det befintliga bostadsbeståndet, att underlätta att flytta till en bostad som det går att åldras i, att främja forskning och kunskapsutveckling kring tillgänglighetsfrågor med mera.

De byggregler och annat planeringsunderlag som används bygger, precis som beskrivs i betänkandet, på föråldrat underlag. För att leda till ändamålsenliga bostäder för äldre och personer med funktionsnedsättning idag behöver planeringsunderlaget förnyas med utgångspunkt från modern teknik och dylikt. Rollator, lyftar, modern hygienrumsutrustning, it-baserade hjälpmedel, personlig assistans med mera är exempel på infallsvinklar som måste beaktas. Neuroförbundet har genom Stiftelsen Fokus medverkat till att en studie av offentliga toaletter med förslag till modernisering av planeringsunderlaget. (*Tillgänglig och användbar toalett i offentlig miljö, 2012, Gulli Kohlström & Jan Paulsson*)

Utredningen lägger en rad konkreta förslag som i många fall är sådana som Neuroförbundet själva eller i olika konstellationer som Bygg klokt och Bostadscenter, tidigare framfört. När nu utredningen om bostäder att åldras i lägger sina förslag bedömer vi att förslagen bygger på en genomarbetad och saklig grund, exempelvis beräkningen av utbudet av tillgängliga bostäder och de äldres ekonomiska förutsättningar. Erfarenheten säger oss att nedsatt funktionsförmåga ofta leder till en ansträngd privatekonomisk situation.

Kommentarer till några enskilda förslag

Förslag	Neuroförbundets kommentar
<p>2.1.6 Tillgänglig, tillgänglighet Här menar utredaren att bostäder som kan utnyttjas av rullstolsburna personer är tillgängliga.</p>	<p>Vi delar inte denna uppfattning. Framför allt bland äldre är rollator ett mycket ofta använt hjälpmedel. Att använda rollator kan ställa andra krav på omgivningen än att använda rullstol. Exempelvis på grund av balanssvårigheter kan det vara omöjligt att backa med rollator eller att släppa den för att hantera en dörröppnare. På liknande sätt likställs i betänkandet genomgående tillgänglighet med tillgänglighet för personer med nedsatt rörelseförmåga. I bygglagstiftningen används begreppet "tillgänglighet och användbarhet för personer med nedsatt rörelse eller orienteringsförmåga". Användbarhet är en lika viktig komponent som tillgänglighet och nedsatt orienteringsförmåga måste beaktas likväl som nedsatt rörelseförmåga.</p>
<p>3.1.1 Fortsatt statligt stöd till inventering av tillgängligheten i flerbostadshusoråden</p>	<p>Vi ställer oss positiva till fortsatt stöd för tillgänglighetsinventeringar i flerbostadshus. Inventeringsprocessen bör utformas på ett sådant sätt att det blir en lärande process för både fastighetsägare och projektörer.</p>
<p>3.1.2 Ett nytt statligt stöd för installation av hiss i befintliga flerbostadshus föreslås. Det ska då krävas att fastighetsägaren ansvarar för att entrén och trapphuset blir tillgängligt fram till lägenhetsdörren.</p>	<p>Vi ser positivt på detta förslag till tidsbegränsa hissbidrag. I princip menar vi att hiss ska vara en självklar del av byggnaden. Verkligheten visar emellertid att det behövs stimulansmedel i någon form. Vi menar därför att hissbidraget måste utformas så att det också främjar produkt- och processutveckling och sänket priset. Vi delar inte utredningens inställning att det inte kan vara en målsättning att installera hiss i alla flerbostadshus som saknar hiss. Däremot har vi förståelse för att hissbidraget bör användas för det flerfamiljshus där störst nytta kan uppnås.</p>

<p>3.1.3 Enkelt avhjälpna hinder utsträcks till att gälla hinder i anslutning till entréer och trapphus i flerbostadshus.</p>	<p>Vi ser detta som ett konstruktivt förslag och menar att det liksom övriga enkelt avhjälpna hinder ska vara en permanent reglering. Nya hinder kan uppstå där man redan en gång avhjälpna hinder.</p> <p>Vi menar att kommunen måste ha ett tillsynsansvar för enkelt avhjälpna hinder i flerbostadshus likväl som för övriga enkelt avhjälpna hinder.</p> <p>I det uppdrag Boverket föreslås få att utveckla vad som ska avses med enkelt avhjälpna hinder i flerbostadshus menar vi att en synkronisering med vanligt förekommande åtgärder inom bostadsanpassningsbidraget måste göras. Vi bedömer att behovet av bostadsanpassningsåtgärder kan minskas väsentligt genom att enkelt avhjälpna hinder i den generella bostadsmiljön elimineras.</p>
<p>3.1.4 Uppdra åt Boverket att ta fram ett nationellt system för tillgänglighetsmärkning av flerbostadshus.</p>	<p>Det är mycket angeläget att en standard för tillgänglighetsinventering och märkning av bostäder fastställs så att inventeringsresultaten blir jämförbara och kan ligga till grund för insatser och utvecklingsarbete samt vägleda konsumenterna på ett rättvisande sätt. Kriterierna bör ha ett tydligt samband med gällande regler och standarder.</p>
<p>3.2.1 Inventeringsstöd för trygghetsboende föreslås kräva förhöjd tillgänglighetsstandard i badrum och sovrum medan normal nivå ska räcka vid ombyggnad.</p>	<p>Vi menar att det är tveksamt att knyta utformningskrav till upplåtelseform. Att tillämpa förhöjd standard ser vi emellertid positivt på då detta bidrar till ökad tillgänglighet oavsett till vem och på vilka villkor bostäderna i en framtid kommer att upplåtas.</p>
<p>3.2.4 Boverket föreslås få i uppdrag att sprida kunskap och erfarenhet om strategisk planering av bostadsförsörjningen för äldre.</p>	<p>Vi delar denna uppfattning men menar att fokus bör ligga också på tillgång till tillgängliga och användbara bostäder, oavsett boendes ålder.</p>
<p>3.2.5 Ett tillägg till bostadsförsörjningslagen avseende att socialnämnden ska medverka i planeringen av bostadsförsörjningen, föreslås.</p>	<p>Vi ser positivt på detta förslag och menar att vägledning för hur det praktiskt kan gå till samtidigt bör tas fram, för att på så sätt redan från början uppnå goda resultat.</p>

<p>3.3.3 Kommunens ansvar för att erbjuda information om utbudet av bostäder föreslås förtydligas.</p>	<p>Utredaren hänvisar till kännedom om bostäder med god tillgänglighet för personer med nedsatt rörlighet. Vi menar även andra funktionsnedsättningar måste beaktas. Nedsatt syn och nedsatt kognitiv förmåga är exempel på funktionsförmågor som också är betydelsefulla då bostadens tillgänglighet och användbarhet bedöms</p>
<p>3.4.1 20 miljoner kronor årligen från forskningsråden Forte och Formas under 2017 -2021 föreslås användas för forskning om utformning av bostäder och boendemiljöer ur ett tillgänglighetsperspektiv. Detta för att ge underlag för en översyn av tillgänglighetskraven i bygg- och arbetsmiljölagstiftningen.</p>	<p>Vi instämmer till fullo i att det finns ett stort behov av forsknings- och utvecklingsinsatser för att bland annat leda till moderna och ändamålsenligt regler och standarder.</p>
<p>3.4.3 Att ur ett delaktighetsperspektiv utreda möjligheterna att förbättra utformningen av miljörum, sopkärl och tekniska system för avfallshantering som underlättar för personer med nedsatt funktionsförmåga.</p>	<p>Vi ser positivt på detta förslag och understryker att ett brett perspektiv på vad funktionsnedsättning kan innebära måste tas.</p>

Neuroförbundet ser mycket positivt på de förslag som utredningen om bostäder för äldre lägger fram. Samtidigt är den nedrustning vad gäller tillgänglighet och användbarhet som ständiga ändringar av regelverken innebär, oroväckande. Satsningar på kunskapsuppbyggnad, tillsyn och innovation, i linje med betänkandets förslag, menar vi borde vara en mera framgångsrik väg för att lösa aktuella tillgänglighets- och användbarhetsproblem.

Neuroförbundet

Lise Lidbäck
förbundsordförande